

U p ú t a v k a

na cyklistické výjazdy „Za hradmi a zámkami Zvolenskej stolice“

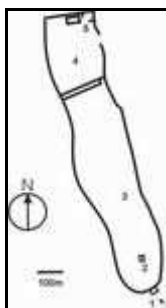
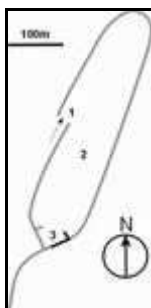

Dobrá Niva, hrad (ruina)

obec Podzámčok

Hrad vznikol v druhej polovici 13.storočia a strážil vyústenie cesty do Zvolena z úzkeho kaňonu. Písomne sa prvýkrát spomína v roku 1306 ako castrum de Dobronya. Prislúchal ku komitátnemu hradu vo Zvolene ako predsunuté opevnenie Pustého hradu. Neskôr sa stal kráľovským majetkom pod správou kastelánov. Okolo roku 1500 sa stal majetkom Štefana Verbocziho. Ten bol za dvojvládia po moháčskej porážke priaznivcom Jána Zápoľského, no šťastie nakoniec žičilo Ferdinandovi Habsburgskému, ktorý nakoniec hrad získal a stal sa znovu kráľovským majetkom. Význam hradu sa zvýšil počas tureckých nájazdov koncom 16.storočia. Najväčšie nebezpečenstvo hrad zažil počas útoku sečianskeho a fiľakovského bega v roku 1583. Hrad sa podarilo ubrániť najmä vďaka včasnej pomoci zvolenského kapitána Juraja Barbariča. Na prelome 16. a 17. storočia hrad niekoľkokrát menil majiteľa, až sa nakoniec stal majetkom Esterháziovcov. V roku 1805 odkúpila kráľovská kancelária pre potreby banskej komory. Zrejme až po tomto dátume došlo k chátraniu hradu.

Z hradu sa zachoval iba prstenec valového opevnenia, priekopy, náznakov vonkajšej hradby pri vstupe a na hornom hrade jediný súvislý múr s dvojicou konzol, kedysi držiacich renesančný arkier. O výzore hradu si môžeme urobiť čiastočný obraz z opisu Alexandra Esterháziho z roku 1668. Hrad pozostával z dvojposchodového, podpivničeného paláca, ktorý vo výške prvého poschodia spájala vonkajšia chodba s iným objektom. Okrem hlavnej budovy tu boli aj ďalšie stavby doplnené ochrannými baštami a pevnou bránou.

Pustý hrad, hrad (ruina)

Zrúcaniny hradu z 13. storočia. Hrad je tvorený dvoma objektami, starším a vyššie položeným horným a mladším dolným hradom. Bol sídlom provinčnej správy a neskôr župana Zvolenskej stolice. Spustol v 16. storočí po výstavbe Zvolenského zámku.

Článok: Pustý hrad stále prekvapuje

25. septembra 2006 14:36

Aj po pätnástich rokoch archeologického výskumu Pustý hrad nad Zvolenom prekvapuje. **Výsledky výskumu dokázali zatiaľ jeho prvenstvo v najväčšej rozlohe stredovekých hradov v Európe**, ale aj jeho dôležité ostavenie ako vojensko-správneho a hospodárskeho centra Zvolenskej župy.

"Pustý hrad mal a má významnú úlohu v našej histórii, ale aj súčasnosti," povedal zvolenský historik Milan Gajdoš. "Územie skúmali už uhorskí archeológovia a upozorňovali na výnimočnosť tohto priestoru. Nemali však také podmienky, aké sú dnes," dodal Gajdoš.

Najviac peňazí si pri výskume vyžiadali stavebno-konzervačné práce. Bez nich by sa odkryté objekty dlho nezachovali. Niekoľkoročný výskum podporuje mesto Zvolen. Ešte pred pár rokmi sme nevedeli, aký skvost tu máme," povedal viceprimátor Zvolena Vladimír Šeda.

Architektúru hradu postaveného v nadmorskej výške 571 metrov tvorila obytná veža so samostatným opevnením. Dokazujú to zvyšky hradieb a obrannej priekopy. Pri odkrývaní jednotlivých objektov hradu - veží, bášť, palácov, cisterny a hradbového opevnenia - sa archeológom podarilo nájsť rôzne predmety dokumentujúce bežný život na stredovekom hrade. Od keramiky, predmetov z bronzu a železa až po zbrane, ostrohy či konské podkovy. Vzácné sú aj nálezy mincí.

Za 15 výskumných sezón pod vedením archeológa Václava Hanuliaka pracovalo na Pustom hrade takmer 1 400 mladých nadšencov - študentov archeológie. Historické miesto prilákalo aj svadobčanov. A stále ho navštevujú stovky turistov.

Napriek tomu, že výskumom sa podarilo odhaliť časť objektov, väčšina hradu zostáva pre archeológov stále skrytá pod vrstvami zeme. To, či tento stredoveký hrad nakoniec odhalí aj stavbu Kostola sv. Mikuláša, po ktorom generácie archeológov pátrajú už viac ako sto rokov, zostáva nezodpovedané.

Zvolenský hrad

hrad, zachovaný

Slovenská národná galéria

V priestoroch Zvolenského zámku sa nachádzajú tieto ucelené expozičné a výstavné celky:

- Z histórie Zvolena - pripravilo Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen,
- kópia Majstra Pavla z Levoče z Oltára svätého Jakuba v Levoči,
- Staré európske umenie zo zbierok SNG ukážky diel talianskych, holandských a nemeckých majstrov zo 16.-18. storočia,
- Diela špičkových slovenských maliarov z prvej polovice dvadsiateho storočia.

Vígľašský zámok

hrad, ruina

Pochádza z 13. storočia a leží v údolí rieky Slatiny na východ od Zvolena nad obcou rovnakého mena. Na konci 14. storočia (v rokoch 1390 - 1400) ho prestavali na gotický poľovnícky zámok. Bol kráľovským majetkom a uhorskí panovníci ho často navštevovali. Roku 1441 sa ho v bojoch o uhorskú korunu zmocnil privrženec Jána Jiskru Jodok. Kráľ Matej mu ho však odobral, nechal si ho pre seba a často sa tu zdržiaval. Neskôr však aj on dal zámok do zálohu rodine Raškayovej. V držbe Raškayovcov zostal potom Vígľaš až do roku 1530, keď im ho ako Zápoľského stúpencom odobral kráľ Ferdinand I. Habsburský.

V druhej polovici 16. storočia zohral zámok významnú úlohu v protitureckých bojoch. Vtedy k nemu pristavali nové opevnenie so štyrmi nárožnými vežami a udržovali v ňom stálu vojenskú posádku. Roku 1605 sa ho na prechodný čas zmocnili povstalci Štefana Bočkayho. Neskôr sa dostal do súkromného vlastníctva feudálnych rodín. Najprv ho (od roku 1636) vlastnili aj s príslušným panstvom Csákyovci a od roku 1690 až do konca feudalizmu Esterházyovci. Títo ho v 18. storočí prestavali na hradný kaštieľ, takže sa z jeho pôvodného stavu zachovalo pomerne málo (gotická kaplnka a časť opevnenia zo 16. storočia). Zámok naposledy reštaurovali ešte aj v druhej polovici 19. storočia. Počas 2. svetovej vojny bol poškodený a z veľkej časti vyhorel.

Dolná Mičiná

hrad, prestavaný na inú stavbu

Opevnený renesančný kaštieľ, postavený v druhej polovici 16. storočia ako gotický. V roku 1667 renesančne prestavaný. Objekt má tri podlažia so štyrmi nárožnými okrúhlymi vežami a blokovou vežou so schodiskom. Interiér nesie stopy po rekonštrukcii, ktorá tu prebiehala do roku 1990. Dnes je kaštieľ spustnutý.

Dúbravica

hrad, ruina

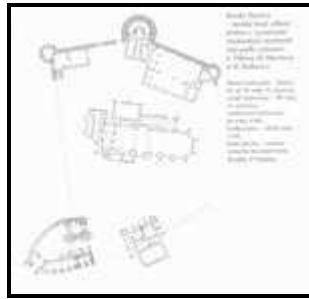
Zrúcaniny hradu postaveného v polovici 15. storočia. Rozšírený v 18. storočí.

Hronsek

hrad, prestavaný na inú stavbu

Goticko-renesančný kaštieľ z roku 1576. Pôvodný vodný hrad mal kvôli tureckým nájazdom vybudované opevnenie tvorené obranným múrom so štyrmi vežami a vodnou priekopou, cez ktorú sa prechádzalo padacím mostom. Za rákoczyovského povstania tu boli údajne razené mince. V kaštieli žil otec Juliany Korponayovej-Géczyovej (Levočská biela pani) Zsigmond Géczy, čo opisuje vo svojom románe Mór Jókai.

Banská Bystrica

hrad, zachovaný

Mestský hrad, kostol z 13. storočia, opevnenie z rokov 1480-1510 s barbakanom, neskôr barokizované. Národná kultúrna pamiatka. Stredoslovenská galéria a Krajské vlastivedné múzeum.

Na rozdiel od veľkej väčšiny hradov, ktoré postavili na samostatných a vhodných miestach pre opevnenie, niektoré hrady tvorili súčasť mestského celku buď na jeho okaji (boli súčasne začlenené do mestského opevnenia), alebo v dvoch prípadoch (Banská Bystrica, Kremnica) skoro v jeho strede. Je to mestský hrad alebo zámok. Tvorili ho budovy farského kostola a stavby zahrnuté do jeho súvislého opevnenia.

Základom mestského zámku v Banskej Bystrici je románsky kostol, ktorý bol neskôr v gotike prestavaný a zväčšený. Podľa samej stavby a zariadenia kostola si možno urobiť predstavu o bohatstve bystrických mešťanov, ktorí bohatli z ťažby rúd na okolí, najmä medených a z výnosu obchodu a remesiel. Postupne získava charakter hradu, po stavbe viacposchodového domu kráľa Mateja roku 1479 a hradieb s vežami, z ktorých sa skoro všetky zachovali, najmä barokovo prestavaná veža s malým nádvorím smerom k hlavnému námestiu. Budovy ešte doplnili v prvej polovici 16. storočia renesančnou radnicou. Zámok sa stal ochranným úkrytom mešťanov v čase baníckeho povstania (1525 - 1526).

Dnes sú v zachovaných budovách zámku najmä kultúrne inštitúcie (krajská galéria, múzeum a iné).

Lupčianský hrad **hrad, zachovaný**

Hrad z 13. storočia postavený Belom IV. V roku 1443 postinutý zemetrasením. Jeden čas bol majetkom Mateja Korvína. O mohutnej lipe na nádvorí sa hovorí, že pod ňou sedával Matej Korvín. V 15. - 16. storočí prestavaný na zámok. V rokoch 1873 - 1938 bol na hrade sirotinec.